

Gardele Naționale Române - primele structuri transilvănene de ordine publică după Marea Unire

The Romanian National Guards - first public order structure in Transylvania after the Unification with Romania

*Bgdan Sorinca,
Student în Marea Britanie*

Abstract

Following the collapse of the Dual Monarchy, new institutions had to be constituted or brought in the ex-Habsburg provinces. Thus, Romanian and Hungarian National Guards were created in Transylvania, reusing what had been left after the dissolution of the K.u.K. Armee.

Keywords: *Transylvania, Unification, puttees, Arad, volunteers.*

Colapsul Dublei Monarhii, încheiat în toamna anului 1918, a avut drept consecință retragerea administrației austro-ungare din fostele teritorii ale celor două coroane. Cu excepția unor zone în care, într-o anumită măsură, autoritățile și-au continuat activitatea, în cea mai mare parte a imperiului a apărut un vid de putere, o totală absență a unor autorități civile și militare de orice fel. Această dispariție a autorităților statului a pus populațiile din Europa Est-Centrală în situația de a-și constitui structuri statale proprii. Din această cauză, Consiliul Național Român Central s-a înființat la 31 Octombrie 1918, în urma unei înțelegeri între reprezentanții Partidului Național Român și a mișcării social democrate din Transilvania, având sediul în casa lui Ștefan Cicio Pop, în Arad.

La 1 Noiembrie 1918 a luat ființă Garda Națională Română, organism care putea cuprinde cel mult 5 procente din populația localității, având sedii în majoritatea satelor și orașelor populate (și) de români. Gărzile erau formate din militari din fosta armată chezaro-crăiască, înscriși voluntar, fiind împărțite în 3 categorii: Garda Națională Română propriu-zisă, Gardele rurale și banderiile¹.

---

¹ Forma de plural folosită în documentele epocii.

Voluntar român din Lita/ Oláhléta, județul Cluj, la 1920, în uniformă austro-ungară²

Gardele Naționale păstrau aparența unui organism militar, aceștia purtând în general uniforme austro-ungare modificate prin purtarea unei banderole tricolore pe brațul stâng. Capela sau chipiul erau transformate prin înlocuirea cocardei imperial-regale cu una tricoloră, un bumb în culorile naționale sau vopsirea ei în culorile românești, purtând și arme. Atât gărdașii rurali cât și cei din banderii purtau îmbrăcăminte țărănească specifică zonei lor, cu nota că aceasta trebuia să conțină cizme și cușme negre ornate cu cocarde tricolore; dintre aceste două tipuri de trupe cei din banderii, singurii călare, nu utilizau șei³.

Grosul acestor uniforme purtate de gardiști era compus din uniforme și echipamente specifice infanteriei austro-ungare. Acestea din urmă erau

---

² Fotografie preluată cu acordul proprietarului paginii Facebook „Lista de odinioară și azi”.

³ Conform ziarului cotidian „Românul”, ianuarie 1919.

variațiuni și adaptări ale uniformei antebelice, model 1908, la condițiile economice precare aduse de război.

Infanterist din armata austro-ungară, în jurul anului 1915

Armata austro-ungară a fost una dintre armatele europene afectate cel mai puternic de către dezastrul economic al țării de origine, recurgând la o lungă serie de tăieri ale costurilor de producție și întreținere, reușind totuși să păstreze aspectul practic al uniformei. Aceasta avea la bază o capelă cu cozoroc și clape care se puteau trage peste urechi în vremea rece, veston cu 4 buzunare din care 2 cu burduf și pantaloni strânși în partea inferioară cu jambiere scurte cu 2 nasturi în cazul regimentelor austriece sau pantaloni vârați în bocanci, ornați în față cu noduri ungurești, în cazul regimentelor ungare; după primele luni ale războiului, acestea au fost înlocuite cu mai

ieftinele moletiere întâlnite în majoritatea armatelor perioadei (acestea constând în câte o bandă din pânză înfășurată de la gleznă până sub genunchi). Toate acestea erau făcute din postav, la început de culoare gri-albăstruie (Hechtgrau), iar mai apoi din mai multe nuanțe între gri, maro verzui (Feldgrau). Acest potpuriu de culori și variante diferite ale aceleiași uniforme în echiparea soldaților (adesea întâlnindu-se piese de culori diferite în echipamentul aceluiași militar) a dus la nemulțumirea unor ofițeri superiori ai armatei imperiale în timpul războiului față de aparența neîngrijită a trupelor. În același mod s-a procedat cu marochinăria (cartușiere, centuri) și cu ranițele; astfel au apărut echipamentele ersatz, care au cuprins orice de la centuri din material textil gros la cartușiere din tablă sau carton.

Aceste unități de voluntari aveau rolul principal de a menține ordinea, prevenind posibilele infrațiuni precum jaful. Erau prezenți în zilele de sărbătoare pe la biserici, anunțând în sate apropierea Transilvaniei de România ca urmare a revoluției din Imperiu⁴. Fabricarea și sfințirea de steaguri românești pentru gărzile naționale române constituiau de asemenea prilej de sărbătoare, în prima etapă participând femei din sate iar în a doua având loc un întreg serviciu religios.

De menționat este că aceste structuri până la urmă cu specific militar erau organizate în principal în baza etniei; astfel, în Arad, ca și în restul Ardealului au existat atât gărzii voluntare ale românilor, cât și ale maghiarilor, fiecare pretinzând că au o mai mare importanță în bunul mers al societății. Funcționând în paralel și cu scopuri diferite de ale gărzilor maghiare, au existat conflicte armate între cele două organizații, soldate adesea cu morți; în alte momente au fost raportate acțiuni care au dus la evitarea producerii de pagube omenești, gărzile naționale române trăgând salve în vânt, în urma cărora mulțimea agitată s-a împrăștiat din fața gărdașilor maghiari⁵. Ciocnirile dintre gărdașii români și maghiari, nu puține, se sfârșeau întotdeauna cu confiscarea armelor de către cei aflați în superioritate numerică și nu o dată s-a raportat „maltratarea cu bețe” a perdanților...

Deși înscriși din proprie voință, oamenii din unitățile de gărzii naționale române nu făceau muncă de voluntariat, menționându-se că „poate că leafa bună, pelângă [*sic*] care e dată și posibilitatea să servească aproape de vetrele familiare, îndeamnă pe mulți să se anunțe din nou la serviciul

---

⁴ *Ibidem*, februarie 1919.

⁵ *Ibidem*, decembrie 1918.

militar”⁶. Solda fiecărui gărdaș urma a fi plătită de guvernul maghiar. Guvernul, însă, nu și-a respectat obligația, astfel încât în primăvara anului 1919, datoria pe care oficiul economic al G.N.R. o datora trupelor sale se ridica la 1.300.000 de coroane. Motivul invocat de guvern a fost acela că gărzile naționale române din Arad depășeau cu mult cele 5 procente prestabilite care ar fi urmat să intre în componența lor, cerând ca numărul lor să fie redus la 1200 de oameni înainte de a începe plata soldelor. Comanda G.N.R răspunse afirmând că efectivele trupelor sale abia depășise jumătate din procentajul maxim admis. Negăsind înțelegere din partea guvernului de la Budapesta sau a comandamentului de la Oradea, reprezentanții G.N.R. s-au îndreptat către comandanții trupelor franceze stabilite în Arad, care au promis achitarea soldelor gărdașilor și autonomia lor ca organ militar.

---

⁶ *Ibidem*, februarie 1919.